

ОСОБИСТІСНА АВТОНОМІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Чайка Г.В.

канд. психол. наук

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

chaika_g@hotmail.com

Актуальність проблеми. Особистісна автономія – це не лише потреба молоді людини, це і соціально схвальна риса характеру, і передумова успішності життя. Автономія у молодих людей є як метою, так і інструментом досягнення інших цілей розвитку. Молодість – це вік відкритих можливостей і ще не встановленого статусу, і це дає змогу використовувати широкий спектр індивідуально підібраних і обґрунтованих траєкторій розвитку [1]. Студенти вже зробили перший крок на шляху опанування професією. Батьки і вчителі вже дивляться на них як на дорослих, тобто не перевіряють кожний крок, кожне навчальне завдання, а покладаються на навички і бажання молоді людини діяти самостійно і автономно. Багато хто із студентів у цей час починають жити окремо від батьків і повинні опанувати багато навичок самостійного життя, від таких простих як прибирання, або готування їжі, до більш складних, приміром, планування часу, організація життєвого простору. Це не можливо зробити без відчуття автономності власних дій. Особистісна автономія є складовою психологічного благополуччя, благополуччя суттєво залежить від бажання, можливості і навичок людини діяти автономно.

Мета цієї роботи полягає у визначенні того, від яких особистісних конструктивів і характеристик залежить автономія молоді людини-студента.

Методика дослідження. Особистісна автономія вивчалася за тестом психологічного благополуччя К. Ріфф в адаптації Т.Д. Шевеленкової, П.П. Фесенко. Автономія, як складна інтегративна якість особистості, тісно пов'язана із такими структурами як смисложиттєві орієнтації, самоставлення, самоєфективність і життєстійкість, самоактуалізація тощо. Тому з метою розкриття

і розширення сенсу поняття особистісної автономії, досліджувани були додатково опитані за такими методиками: тест "Мета в житті" (Purpose-in-Life Test, PIL) Джеймса Крамбо і Леонарда Махоліка в адаптації Д.А.Леонтєва; тест-опитувальник самоствавлення В.В. Століна, С.Р. Пантелєєва; тест життєстійкості С. Мадді в адаптації Д.А. Леонтєва, Є.І. Рассказової; самоактуалізаційний тест Э. Шострома. У дослідженні приймали участь студенти кївських закладів вищої освіти. Був проведений кореляційний аналіз між показниками автономії і показниками з описаних методик.

Результати дослідження. У таблиці 1 показані результати кореляційного дослідження між показником автономії і іншими особистісними конструктами й характеристиками.

Таблиця 1

Кореляційні зв'язки дослідження між показником автономії і іншими особистісними конструктами й характеристиками

		Особистісна автономія за методикою визначення психологічного благополуччя	
		Кореляція Пірсона	Знч.α (2-сторон)
Тест смисложиттєвих орієнтацій О.Л.Леонтєва	Осмиленість життя	,310*	0,028
	Цілі в житті	,285*	0,045
	Процес життя	0,242	0,091
	Результат життя	0,267	0,061
	Локус контролю -Я	0,252	0,078
	Локус контролю - життя	0,249	0,081
Тест-опитувальник самоствавлення В.В. Століна, С.Р. Пантелєєва	Інтегроване самоствавлення	,327*	0,02
	Самоповага	,415**	0,003
	Аутосимпатія	,294*	0,038
	Очікуване ставлення інших	0,014	0,922
	Самоцікавість	0,218	0,128
	Самовпевненість	,505**	0
	Ставлення інших	0,181	0,209

	Самоприйняття	,353*	0,012
	Самокерівництво	0,152	0,292
	Самозвинувачення	-0,166	0,248
	Цікавість до себе	0,093	0,522
Тест життєстійкості С. Мадді в адаптації Д.А. Леонтєва, Є.І. Рассказової	Контроль	,379**	0,007
	Залученність	0,19	0,186
	Прийняття ризику	0,125	0,389
	Загальна життєстійкість	0,271	0,057
Само-актуалізаційний тест (САТ)	Компетентність у часі	0,193	0,179
	Підтримка	,387**	0,006
	Ціннісна орієнтація	0,212	0,14
	Гнучкість поведінки	0,154	0,287
	Сенситивність до себе	0,221	0,122
	Спонтанність	,381**	0,006
	Уявлення про природу людини	-0,074	0,61
	Синергія	-0,071	0,626
	Прийняття агресії	,543**	0
	Контактність	,395**	0,004
	Пізнавальні потреби	0,182	0,207
	Креативність	,347*	0,014

Як видно з таблиці, на найбільшому рівні значимості особистісна автономія корелює з такими показниками, як: *самоповага*, *самовпевненість*, *контроль* (як впевненість у тому, що боротьба дасть змогу вплинути на результат, навіть якщо такий вплив не абсолютний і результат не гарантований), *підтримка* (ступінь незалежності цінностей і поведінки особистості від зовнішніх впливів), *спонтанність* (здатність спонтанно і безпосередньо висловлювати власні почуття), *прийняття агресії* (здатність сприймати власну агресію, гнів як прояви людської природи), *контактність* (здатність встановлювати тісні, емоційно-насичені контакти з людьми). Крім того, особистісна автономія корелює із такими показниками: осмисленість життя і існування цілей у житті, загальне позитивне самоствавлення, аутосимпація і самоприйняття, креативність.

Висновки. Як можна побачити з отриманих даних автономія особистості базується на таких особистісних характеристиках як здатність відстоювати власні

погляди, ідеали та ідеї; на загальній позитивній самооцінці, на повазі до самого себе, вірі у власні сили, здатності, енергію, на здатності приймати як свої позитивні сторони, так і недоліки. Особистісна автономія не означає егоїзм, відмову від контактів з іншими людьми, навпаки по-справжньому автономна людина здатна встановлювати теплі стосунки з іншими і прагне до таких стосунків. На додаток, така людина відчуває, що її життя має сенс, що в неї є цілі, яких вона бажає досягти.

Список використаних джерел

1. Ježek S., Macek P., Neužilová Michalčáková R., Bouša O.. Concepts of Autonomy in Emerging Adulthood and Their Perception by Czech Emerging Adults. У кн. K.Adamczyk, M.Wysota. Functioning of Young Adults in a Changing World. Kraków: Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, 2014. С. 51-